

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2024, sp. zn. 33 Cdo 2528/2023, ECLI:CZ:NS:2024:33.CDO.2528.2023.1

Číslo: 50/2025

Právní věta:

Procesním následkem nedoplatení soudního poplatku za rozšíření žaloby před tím, než soud začal jednat o věci samé, je zastavení „celého“ řízení, nikoli jen v části, o kterou byla žaloba rozšířena.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2024

Spisová značka: 33 Cdo 2528/2023

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Jednání soudu, Poplatky soudní, Změna návrhu na zahájení řízení

Předpisy: § 115 o. s. ř.

§ 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb.

§ 7 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb.

§ 79 o. s. ř.

§ 9 odst. 4 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb.

§ 9 zákona č. 549/1991 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2023, sp. zn. 21 Co 45/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Praha – západ (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 19. 12. 2022, č. j. 41 C 69/2022-113, zastavil řízení (výrok I), žalobci uložil nahradit žalované 1/ na nákladech řízení 48 480 Kč, ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 2/ rozhodl, že žádný z nich nemá právo na náhradu nákladů řízení (výroky II, III), a žalobci vrátil soudní poplatek ve výši 195 046 Kč (výrok IV). Pokud žalobce po zahájení řízení změní žalobu tak, že požaduje více, než čeho se původně domáhal, vyzve ho soud k doplacení soudního poplatku. Není-li poplatek – argumentuje soud prvního stupně – ve stanovené výši a lhůtě zaplacen, soud řízení v celém rozsahu zastaví, jestliže dosud nezačal jednat o

věci samé.

2. Usnesením ze dne 20. 3. 2023, č. j. 21 Co 45/2023-131, Krajský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku I „v napadeném rozsahu, ve kterém bylo řízení zastaveno do částky 1 492 900 Kč s úrokem z prodlení ve výši 11,75 % ročně ode dne 12. 3. 2022 do zaplacení, představující smluvní pokuty podle čl. VI. odst. 2 Smlouvy o technickém poradenství a optimalizaci SW ze dne 3. května 2010 za porušení povinnosti 1/ žalované předat žalobci faktury na výrobu fotovoltaické energie za období leden 2018 až prosinec 2018 a k těmto pokutám připadající příslušenství“, a ve výrocih II až IV potvrdil; o nákladech odvolacího řízení rozhodl tak, že žádný z účastníků na jejich náhradu nemá právo. Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že řízení nelze podle § 9 odst. 4 písm. d/ zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), zastavit, pokud po zahájení projednání věci samé došlo k rozšíření žaloby. Jedná se o specifickou variantu k výjimce uvedené v § 9 odst. 4 písm. a/ zákona o soudních poplatcích. Dojde-li k rozšíření žaloby před tím, než soud začal jednat o věci samé, výjimka se neaplikuje a soud postupuje standardní výzvou podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Při nedoplatení poplatku soud „zastaví řízení o návrhu jako takovém, tedy nikoli jen co do rozšířené části“. Jednání o věci samé je spojeno s označením projednávané věci, sdělením předsedy senátu, že v této věci jednání zahajuje, a s výzvou adresovanou přítomnému žalobci, aby přednesl žalobu nebo sdělil její obsah (§ 118 odst. 1 občanského soudního řádu).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. V dovolání, kterým napadl rozhodnutí odvolacího soudu, žalobce vymezil otázky procesního práva, které podle jeho názoru nebyly dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, a to 1) vymezení okamžiku, kdy soud začne jednat o věci samé, a 2) důsledek nedoplatení soudního poplatku za rozšíření žaloby. Podle dovolatele „jakýkoliv procesní úkon soudu, který procesní právo předvídá a upravuje, a který má vliv na zahájení, průběh nebo skončení řízení“, znamená zahájení jednání o věci samé. V případě nedoplatení soudního poplatku za rozšíření žaloby soud nezastaví řízení „jako celek“, ale jen v rozsahu, v níž byl žalobní petit rozšířen, protože zákonem stanovený následek se vztahuje ke konkrétnímu procesnímu úkonu účastníka (změně žaloby). Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalované se k dovolání nevyjádřily.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

6. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

7. Podle § 241a odst. 1 věty první o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

8. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o. s. ř.).

9. Z obsahu spisu se podává následující:

10. Žalobou z 11. 3. 2022 se žalobce domáhal, aby soud uložil žalované 1/ zaplatit mu 3 900 918,60 Kč s příslušenstvím (úroky z prodlení 0,05 % denně z 554 207,36 Kč od 16. 4. 2019 do zaplacení a z 249 511,27 Kč do zaplacení).

11. Soud prvního stupně usnesením ze dne 31. 3. 2022, č. j. 41 C 69/2022-89, vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku ve výši 195 046 Kč do patnácti dnů od doručení usnesení. Žalobce poplatek ve lhůtě soudem stanovené zaplatil na označený účet soudu.

12. Soud prvního stupně doručil žalobu žalované 1/ (§ 79 odst. 3 o. s. ř.), která se k ní 28. 4. 2022 vyjádřila.

13. Podáním z 12. 5. 2022 žalobce rozšířil žalobní petit o úroky z prodlení ve výši 11,75 % denně z částky 3 097 100 Kč od 12. 3. 2022 do zaplacení.

14. Podáním z 9. 8. 2022 žalobce navrhl, aby do řízení přistoupila žalovaná 2/ a současně změnil žalobu tak, že požaduje po žalované 1/ částku 4 517 018,63 Kč s příslušenstvím (0,05 % úroky z prodlení denně z 554 207,36 Kč od 16. 4. 2019 do zaplacení, z 249 511,27 Kč od 16. 4. 2021 do zaplacení a 11,75 % úroky z prodlení denně z 3 713 300 Kč od 12. 3. 2022 do zaplacení), po žalované 2/ částku 4 517 018,63 Kč s příslušenstvím (0,05 % úroky z prodlení denně z 554 207,36 Kč od 16. 4. 2019 do zaplacení, z 249 511,27 Kč od 16. 4. 2021 do zaplacení a 11,75 % úroky z prodlení denně z 3 713 300 Kč od 12. 3. 2022 do zaplacení), to vše do celkové maximální výše 10 000 000 Kč s tím, že plněním kterékoliv z žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhé žalované.

15. Usnesením ze dne 19. 8. 2022, č. j. 41 C 69/2022-108, soud prvního stupně připustil vstup žalované 2/ do řízení (§ 92 odst. 1 o. s. ř.) a zamítl návrh, kterým se žalovaná 1/ domáhala přerušení řízení (§ 109 odst. 1 písm. b/, § 109 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.).

16. Usnesením ze dne 16. 11. 2022, č. j. 41 C 69/2022-110, soud prvního stupně připustil v intencích podání ze dnů 12. 5. a 9. 8. 2022 změnu žaloby (§ 95 odst. 1 o. s. ř.) a současně vyzval žalobce k doplacení soudního poplatku za rozšíření žaloby ve výši 30.805 Kč do patnácti dnů od doručení usnesení na označený účet soudu. Žalobce poučil, že řízení zastaví, nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen. Usnesení bylo zástupci žalobce do datové schránky doručeno 22. 11. 2022.

17. Žalobce doplatek soudního poplatku neuhradil.

18. Soud k projednání věci samé nenařídil jednání (§ 115 o. s. ř.).

19. Otázka vymezená pod bodem 1) přípustnost dovolání nezakládá, neboť odvolací soud ji vyřešil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí, kterou dovolací soud nehodlá posuzovat jinak.

20. Za jednání o věci samé je třeba považovat – v poměrech občanského soudního řízení – jednání nařízené k projednání věci samé ve smyslu § 115 o. s. ř. Názor žalobce, že uvedené slovní spojení míří na procesní úkony soudu před výzvou k doplacení soudního poplatku (výzva, aby se žalovaná 1/ vyjádřila k žalobě, rozhodnutí o přístupu žalované 2/ do řízení, rozhodnutí, jímž zamítl návrh žalované 1/ na přerušení řízení), neobstojí. V usneseních ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. [26 Cdo 3113/2020](#), a ze dne 22. 1. 2024, sp. zn. [28 Cdo 3969/2023](#), Nejvyšší soud vysvětlil, že „občanský soudní řád výslovně odlišuje jednání soudu od jeho rozhodovací činnosti (srov. např. § 36 odst. 1 o. s. ř.). O jednání soudu proto může jít jen v případě těch procesních úkonů, které nemají podobu soudního rozhodnutí. Současně je evidentní, že jednáním soudu není veškerá jeho mimorozhodovací činnost (např. doručování písemností, vyznačování doložek právní moci apod.), nýbrž je třeba jím rozumět soudní rok, tj. procesní úkon, v jehož rámci soud vstupuje do přímého styku s účastníky

řízení, příp. dalšími osobami. Z hlediska ustanovení § 9 odst. 4 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb. přitom není relevantní každý soudní rok (např. přípravné jednání podle § 114c o. s. ř.). Právně významný je právě jen soudní rok určený k projednání věci samé, tedy – řečeno jinak – jednání ve smyslu § 115 a násl. o. s. ř. Odtud se zároveň podává, že soud již začal jednat ve věci samé a nemůže tedy rozhodnout o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 4 písm. a/ zákona č. 549/1991 Sb.), jestliže předseda senátu zahájil první (uskutečněné) jednání, které nařídil k projednání věci samé (§ 115 odst. 1 ve spojení s § 117 odst. 1 o. s. ř.)“. Rozhoduje-li soud bez jednání (§ 115a o. s. ř.), lze řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastavit až do vydání rozhodnutí o věci samé.

21. V projednávané věci nebylo v řízení před soudem prvního stupně nařízeno jednání k projednání věci samé (§ 115 odst. 1 o. s. ř.), tím méně pak mohlo být takové – nenařízené – jednání zahájeno (§ 117 odst. 1, § 118 odst. 1 o. s. ř.). Ustanovení § 9 odst. 4 písm. a/, d/ zákona o soudních poplatcích tedy aplikovat nelze.

22. Dovolání je však přípustné pro řešení otázky vymezené pod bodem 2) – jaký je procesní následek nedoplatení soudního poplatku za rozšíření žaloby před tím, než soud začal jednat o věci samé – protože v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

23. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

24. Podle § 1 věty první zákona o soudních poplatcích se poplatky vybírají za a) řízení před soudy České republiky, a to z úkonů uvedených v sazebníku poplatků (dále jen „poplatky za řízení“), b) jednotlivé úkony prováděné soudy a úkony prováděné správou soudů, uvedené v sazebníku poplatků (dále jen „poplatky za úkony“), c) zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem na žádost osoby oprávněné k jejímu podání.

25. Poplatky za řízení jsou vyjmenovány pod položkami 1 až 23 sazebníku, který je přílohou zákona o soudních poplatcích.

26. Podle § 4 odst. 1 písm. a/ zákona o soudních poplatcích vzniká poplatková povinnost podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení (dále jen „návrh na zahájení řízení“), jde-li o poplatek za řízení.

Podle § 7 odst. 1 věty první zákona o soudních poplatcích je poplatek, s výjimkou poplatku za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem, splatný vznikem poplatkové povinnosti.

Podle § 7 odst. 2 věty první zákona o soudních poplatcích, rozšíří-li poplatník návrh na provedení úkonu nebo rozšíří-li se předmět řízení po podání návrhu na zahájení řízení, doplatí poplatník poplatek ve lhůtě a za podmínek stanovených v odstavci 1.

Podle § 9 zákona o soudních poplatcích, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží (odstavec 1). Soud poplatníka ve výzvě poučí o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek

nebude ve stanované lhůtě zaplacen (odstavec 3). Pro nezaplacení poplatku soud řízení nezastaví, začal-li již jednat o věci samé nebo došlo-li k rozšíření návrhu na zahájení řízení v téže věci nebo rozšířil-li poplatník odvolání nebo dovolání poté, co soud začal jednat o věci samé (odstavec 4 písm. a/, d/).

27. Výkladem výše uvedených ustanovení zákona o soudních poplatcích dospěl dovolací soud k následujícím závěrům.

28. V případě, kdy žalobce po zahájení řízení (§ 79 a násl. o. s. ř.) změní žalobu, jejímž předmětem je peněžité plnění, tak, že požaduje více, je doplatek soudního poplatku splatný vznikem poplatkové povinnosti, tj. podáním, jímž navrhl připuštění změny žaloby. Nedoplatí-li žalobce poplatek v okamžiku splatnosti, vyzve ho soud k jeho zaplacení a současně ho poučí, že řízení zastaví, pokud nebude poplatek ve stanované lhůtě doplacen. Protože poplatek z žaloby (změny žaloby) je poplatkem za řízení vybíraný z úkonů uvedených v sazebníku poplatků, promítnou se důsledky nezaplacení (nedoplacení) do „celého“ řízení zahájeného žalobou, nikoli jen v části, o kterou byla žaloba rozšířena. Nelze se ztotožnit s přesvědčením dovolatele, že řízení mělo být zastaveno jen ohledně navýšeného peněžitého plnění; předmětem řízení – základem poplatku (§ 6 zákona o soudních poplatcích) – totiž bylo žalobcem požadované celé peněžité plnění. Zákaz zastavení řízení pro nedoplacení poplatku platí jen tehdy, když již začal soud jednat o věci samé (§ 9 odst. 4 písm. d/ zákona o soudních poplatcích). Ke shodným závěrům dospěla i odborná literatura (VEČEŘA, J., Zákon o soudních poplatcích a předpisy související. Komentář, Praha: Wolters Kluwer, 2015, WALTR, R., Zákon o soudních poplatcích a předpisy související. Komentář, Praha: C. H. Beck, 2012).

V. Závěr

29. Vadou řízení spočívající v nedostatku odůvodnění napadené rozhodnutí netrpí. Usnesení odvolacího soudu nepostrádá podstatné náležitosti odůvodnění, je dostatečně srozumitelné a určité. Dovatel opomíjí, že podle ustálené judikatury je soud povinen uvést důvody pro své rozhodnutí, avšak tato povinnost nemůže být chápána jako příkaz předložit detailní odpověď na každý argument; rozsah této povinnosti se může lišit podle povahy rozhodnutí, přičemž její splnění může být hodnoceno pouze ve světle konkrétních okolností případu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 997/09](#)).

30. Lze uzavřít, že otázku, pro niž bylo dovolání připuštěno, vyřešil odvolací soud správně; Nejvyšší soud proto dovolání žalobce zamítl (§ 243d písm. a/, § 243f odst. 4 o. s. ř.).